

Latvijas prezidentūra
Eiropas Savienības
Padomē

EU2015.LV

Sabiedrības integrācijas
fonds

Pasākumu finansē Latvijas valsts.

Biedrības „Latvijas Nedzirdīgo savienība” projekts „Aktīvi nākotnei”, līgums Nr. 2014.LV/PR/12/11

PROJEKTA „AKTĪVI NĀKOTNEI”, LĪGUMS NR. 2014.LV/PR/12/11, PRIEKŠLIKUMU KOPSAVILKUMS - REZOLŪCIJA

1. PREAMBULA

Projekta „Aktīvi nākotnei” mērķis ir sekmēt iekļaujoša darba tirgus attīstību, diskutējot par pieredzi, esošo situāciju un iespējamiem risinājumiem nedzirdīgo personu nodarbinātības jomā Eiropas Savienībā, diskusijās iekļaujot biedrības „Latvijas Nedzirdīgo savienība” un ES valstu nedzirdīgo sabiedrisko organizāciju 120 darbiniekus un biedrus.

Projekta tiešā aktivitāte - diskusiju sesija „Nedzirdīga persona ES darba tirgū” notika Rīgā (Latvija) laikā no 2015.gada 14.maija līdz 2015.gada 16.maijam šādās tematiskajās jomās:

- 1) „Nodarbinātība un pārvietošanās brīvība”, darbnīca, 2015.gada 14.maijs;
- 2) „Iekļaujošais darba tirgus”, seminārs, 2015.gada 15.maijs;
- 3) „Nedzirdīgu personu nodarbinātība nākotnē. Pieejas, rīcība, solji”, noslēguma diskusijas kompetenču grupās, 2015.gada 16.maijs.

Diskusiju sesija tika organizēta Latvijas valsts budžeta finansētās programmas „Atbalsts sabiedrības līdzdalībai Latvijas prezidentūras Eiropas Savienības Padomē īstenošanā” biedrības „Latvijas Nedzirdīgo savienība” projekta „Aktīvi nākotnei”, līguma identifikācijas Nr. 2014.LV/PR/12/11, ietvaros.

Diskusiju sesijā piedalījās Eiropas Savienības dalībvalstu nedzirdīgo sabiedrisko organizāciju pārstāvji, kopumā 120 dalībnieki t.sk. atbildīgās amatpersonas - Saeimas deputāte, Sociālo un darba lietu komisijas priekšsēdētāja *Aija Barča*; LR Labklājības ministrs *Uldis Augulis*; LR Nodarbinātības valsts aģentūras Nodarbinātības pasākumu nodaļas vadītāja *Solveiga Kabaka*; Eiropas parlamenta deputāti, Invaliditātes sadarbības grupas līdzpriekšsēdētāji *Adams Kosa* (Mr Ádám Kósa) un *Helga Stīvens* (Ms Helga Stevens); Eiropas Komisijas Nodarbinātības, sociālo lietu un iekļautības ģenerāldirektorāta Personu ar invaliditāti tiesību nodaļas palīgs politikas lietās *Tanja Tsiora* (Ms Tania Tsiora); Eiropas invaliditātes foruma viceprezidente, Cilvēku ar īpašām vajadzībām sadarbības organizācijas SUSTENTO prezidente *Gunta Anča* (Latvija); Pasaules Nedzirdīgo federācijas prezidents *Kolins Alens* (Mr Colin Allen); Eiropas Nedzirdīgo savienības prezidents *Dr. Markku Jokinens* (Dr. Markku Jokinen); Eiropas Nedzirdīgo savienības izpilddirektors *Marks Veltlijs* (Mr Mark Wheatley); Eiropas Nedzirdīgo savienības politikas referente *Petra Soderkvista* (Ms Petra Söderqvist), kā arī Latvijas Nedzirdīgo savienības (LNS) prezidents *Edgars Vorslovs*, un LNS valdes locekļi, darbinieki un biedri no LNS reģionālām biedrībām (Rīgas, Valmieras, Smiltenes, Pļaviņām, Rēzeknes, Daugavpils, Liepājas, Kuldīgas un Ventspils).

Rezolūcijā ir iekļauti galvenie secinājumi par iekļaujošu darba tirgu un tā specifiku nedzirdīgo nodarbinātībā, esošo situāciju un attīstības prioritātēm, risinājumiem nedzirdīgo personu nodarbinātības jomā Eiropas Savienībā, citi priekšlikumi, kas ir izstrādāti ar mērķi uzlabot nedzirdīgo, kā personu ar īpašām vajadzībām, nodarbinātību.

Rezolūcijā ar jēdzienu *nedzirdīgie* saprot cilvēkus ar dzirdes invaliditāti un cilvēkus ar tādiem dzirdes traucējumiem, kas ierobežo cilvēku iespējas patstāvīgi uztver un saprast skaņas informāciju, piedalīties balss valodas komunikācijā.

2. SITUĀCIJAS RAKSTUROJUMS

Situācijas raksturojums ir veidots pamatojoties uz projekta diskusiju sesijas dalībnieku ziņojumiem un viedokļu apmaiņu par nedzirdīgo nodarbinātības problemātiku un raksturo kopīgās iezīmes Latvijā un citās ES valstīs.

Latvijā un citās ES valstīs:

- 1) nav oficiālās statistikas datu par nedzirdīgo grupu valstī – skaits, sociāli ekonomiskais raksturojums, ģeogrāfiskais izvietojums. Tā rezultātā nav iespējams novērtēt un apzināt mērķgrupas stratifikāciju dažādos griezumos.
- 2) nodarbinātības un bezdarba statistika nesatur datus par darbaspējas vecuma iedzīvotājiem ar dzirdes invaliditāti vai dzirdes problēmām, līdz ar to nav iespējams analizēt darba tirgus pieprasījumu un piedāvājumu kontekstā ar nedzirdīgo ekonomisko aktivitātes dinamiku t.sk. reģionālā, dzimuma, vecumgrupu, profesiju, izglītības griezumā;
- 3) pastāv valsts atbalsta sistēma nedzirdīgiem - ir pieņemti normatīvie akti par atbalstu cilvēkiem ar invaliditāti un īpašām vajadzībām. Tomēr ES valstīs šis atbalsts ir dažāds gan kvantitatīvi, gan kvalitatīvi.

Latvijas piemērs

1. Invaliditātes likums. Pieņemts: 20.05.2010. Publicēts: "[Latvijas Vēstnesis](#)", 91 (4283), 09.06.2010. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=211494>;
2. Ministru kabineta noteikumi t.sk.:
  - Ministru kabineta 2014. gada 23. decembra noteikumi nr. 805 „Noteikumi par prognozējamās invaliditātes, invaliditātes un darbaspēju zaudējuma noteikšanas kritērijiem, termiņiem un kārtību”;
  - Ministru kabineta 15.12.2009. noteikumi Nr. 1472 „Kārtība, kādā Latvijas Neredzīgo biedrība un Latvijas Nedzirdīgo savienība sniedz sociālās rehabilitācijas pakalpojumus un nodrošina tehniskos palīg līdzekļus – tiflotehniku un surdotehniku”, ar grozījumiem (Ministru kabineta 26.08.2014. noteikumi Nr.505)
  - 2011.gada 4.janvāra Ministru kabineta noteikumi Nr.9 „Noteikumi par individuālo rehabilitācijas plānu personai ar prognozējamu invaliditāti un personai ar invaliditāti”; Pieejams: <http://www.lm.gov.lv/text/2209>
3. Institūcijas: atbildīgā institūcija - Labklājības ministrija, konsultatīvā institūcija - Invalīdu lietu nacionālā padome (ILNP), sadarbības partneri un pakalpojumu sniegšanas organizācijas;

4. dinamiska izaugsme - notiek izmaiņas pabalstu un pakalpojumu sniegšanā cilvēkiem ar invaliditāti (*1.pielikums* – izmaiņas pabalstu un pakalpojumu sniegšanā cilvēkiem ar invaliditāti Latvijā no 2015. gada 01. janvāra)

- 4) pastāv politika personu ar invaliditāti iekļaušanai darba tirgū un pasākumu kopums tās realizācijai, tomēr nav vienotas izpratnes par tā būtību dzirdes invalīdu iekļaušanas pasākumiem darba tirgū;

Latvijas piemērs

Personām ar invaliditāti ir pieejami aktīvās nodarbinātības pasākumi („Pasākums noteiktām personu grupām”) un apmācību pasākumi.

Pieejams: <http://www.nva.gov.lv/index.php?cid=433&mid=313&txt=2908&from=0>

Pieejams: <http://www.nva.gov.lv/index.php?cid=433&mid=311>

- 5) neformāli šķēršļi nedzirdīgo nodarbinātībai - darba tirgū pastāv aizspriedumi nedzirdīgo nodarbinātības jomā, ko rada komunikācijas ierobežojumi un informācijas trūkums par mērķgrupu;
- 6) pastāv formāli šķēršļi nedzirdīgo nodarbinātībai, ko rada nedzirdīgo samērā zemais izglītības un prasmju līmenis;
- 7) pastāv normatīvais regulējums un sistēma garantētās izglītības iegūšanai, atbalsta pasākumi tālākās izglītības iegūšanai un atsevišķi pasākumi informācijas pieejamībai ar zīmju valodas tulku iesaisti (Latvijā - valsts pakalpojuma ietvaros). Tomēr šie pasākumi nenodrošina tādas nedzirdīgo vajadzības, kas ļautu tiem iegūt konkurētspējīgu izglītību, iespēju vienlīdzīgi piedalīties sabiedriskās norisēs, kultūras pasākumos, iegūt aktuālo informāciju un /vai komunicēt izmantojot mūsdienīgus IT risinājumus, kas rada nedzirdīgo izolētību un izstumtību sabiedrībā un to sabiedrisko vajadzību apmierināšanu galvenokārt nedzirdīgo kopienas (formālās organizācijas) ietvaros;
- 8) nedzirdīgie ir samērā pasīvi ārpus nedzirdīgo biedrībām (kopienām), tiem nav plašas individuālas pieredzes sabiedriskā un politiskā līdzdalībā, ir vāja pieredze un prasme kopā ar dzirdīgiem cilvēkiem veidot kopīgas platformas diskusijām;
- 9) pēdējos gados ir nozīmīgi pieaugusi nedzirdīgo organizāciju un to darbinieku kapacitāte, organizāciju atpazīstamība sabiedrībā. Organizāciju attīstības stratēģijai ir jāietver arī organizāciju personāla apmācība, pieredzes apmaiņa nacionālā un starptautiskā līmenī, piesaistot šim nolūkam finanšu līdzekļus no fondiem un mērķziedojumiem, tomēr ierobežoto resursu dēļ apmācības organizāciju ietvaros nav plaši izplatītas;
- 10) tieši nedzirdīgo organizācijas visās ES valstīs ir nedzirdīgo interešu pārstāvji sabiedrībā. Tomēr tām, virzot savus līderus un pārstāvjus, ir vairāk jāiesaistās politikā, lai nodrošinātu nedzirdīgo interešu pārstāvniecību vietējā, valsts un ES politikas līmenī. Pašlaik šī iesaiste ir vāja un fragmentāra. Kā labās prakses piemērs ir vērtējama sadarbība starp Latvijas Nedzirdīgo savienību un Latvijas valsts parlamentu, LR Labklājības ministriju, pašvaldībām.
- 11) nedzirdīgo nodarbinātības un sociālās problēmas ir mazāk redzamas, jo nedzirdīgie sabiedrībā visbiežāk klusē, bet līdz ar to arī neinformē sabiedrību. Rezultātā sabiedrība nezina un neizprot nedzirdīgo vajadzības, tas mazina nedzirdīgo iespējas būt nodarbinātiem;

3. PRIEKŠLIKUMI

Priekšlikumi attiecas uz visām nedzirdīgo organizācijām ES valstīs, un tiek noteikti kā stratēģiskie mērķi 2020.gadam. Tie ietver darba grupu priekšlikumus un idejas, kas tālāk jāapspiež projektā iesaistītajās ES valstu nedzirdīgo organizācijās un jāizvērtē iespēja noteikt sasniedzamos kvantitatīvos rādītājus 2020.gadam.

- 1) lai sekmētu mērķgrupas problēmu risināšanu, tostarp nodarbinātības jomā – darba tirgus pieprasījuma/piedāvājuma apzināšanu un izmaiņu analīzi, ierosināt atbildīgām institūcijām (valsts pārvaldes institūcijām, statistikas pārvaldēm, pašvaldībām) izveidot vienotu statistisko uzskaiti par cilvēkiem ar īpašām vajadzībām valstī, izdalot nedzirdīgo grupu. Datiem būtu jāatspoguļo nedzirdīgo grupas sociāli ekonomiskais raksturojums – kopskaits; iedalījums vecuma grupās; iedalījums pēc izglītības, nodarbinātības, dzīvesvietas (vismaz plānošanas vai statistisko reģionu griezumā) u.c.raksturojošiem datiem;
- 2) turpināt pilnveidot valsts atbalsta sistēmu nedzirdīgiem, palielinot surdotulku pieejamību:
  - sniegt (vai turpināt sniegt) valsts atbalstu surdotulku sagatavošanā un to kvalifikācijas celšanā;
  - palielināt individuālo stundu skaitu surdotulku pieejamībā, ieviest uzkrājošo stundu pieeju surdotulka pakalpojumam (piemēram, nosakot pieejamo surdotulka stundu kopskaitu trīs gadu garumā);
  - sekmēt nedzirdīgo izglītības līmeņa celšanu, nosakot 100% surdotulka mācību atbalstu vismaz valsts noteiktās prioritārās izglītības tematiskās jomās un profesijās vidējā profesionālajā un augstākajā izglītībā;
  - sekmēt moderno IT pielietojumu komunikācijas jomā t.sk. surdotulku pieejamībai.
- 3) nedzirdīgo organizācijām plašāk iesaistīties sociālajā dialogā par nedzirdīgo nodarbinātību;
- 4) lai sekmētu nedzirdīgo konkurētspējīgas izglītības un prasmju ieguvī, nedzirdīgo kopienā popularizēt izglītības lomu nodarbinātībā, sniegt informatīvu atbalstu dažādos ar izglītību saistītos jautājumos, sekmēt IT pielietojumu savstarpējā komunikācijā;
- 5) nedzirdīgo organizācijām jāiekļaujas un jāmazina sabiedrības stereotipi par nedzirdīgiem un nedzirdīgo organizācijām, iesaistot organizāciju darbā – pasākumos, projektos, aktivitātēs sociālos partnerus, atbildīgās institūcijas, darba devējus, sabiedriskās organizācijas u.c.;
- 4) nedzirdīgo organizācijām uzsākt dialogu sabiedrībā un veidot kopīgas platformas diskusijām par mūžizglītības iespējām nedzirdīgiem, lai sekmētu to vienlīdzīgas iespējas būt nodarbinātiem;
- 5) sekmēt nedzirdīgo organizāciju darbinieku zināšanu pilnveidi un pieredzes apmaiņu nacionālā un starptautiskā līmenī, lai veicinātu prasmju pilnveidi nodarbinātības jautājumu risināšanā dažādos līmeņos;
- 6) sekmēt nedzirdīgo organizāciju pārstāvju virzīšanu un iesaisti dažāda līmeņa politisko jautājumu risināšanā;
- 7) sekmēt diskusiju sabiedrībā par nedzirdīgo nodarbinātības un sociālām problēmām, iekļaujoša darba tirgus attīstības ietvaros un lai veicinātu nedzirdīgo darba vietas pielāgošanu, uzsākt diskusiju un definēt jēdzienu „saprātīgais pielāgojums”,

- 8) ES valstu nedzirdīgo organizācijām dalīties pieredzē nodarbinātības jautājumu apzināšanā vai risināšanā nacionālā līmenī, pieņemto lēmumu īstenošanas progresā.

Paldies visiem projekta dalībniekiem, brīvprātīgajiem, viesiem un organizatoriem par fantastisku kopā būšanu, iedvesmu un līdzdalību! Kopā mēs varam vairāk!